

1.

tanegység

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Ratkó József: *Jó napot Játékmondók* – magyar népi mondókák
Balázs Imre József: *Ugróiskolában*
Kiss Ottó: *Mindenki gyűjt valamit*
Papp-Für János: *Játszótéri gyerekek*
Gyárfás Endre: *Búvóhelyem*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Műanyag palackok, kancsók (tálca, vödör)
Néhány posztókalap
Tornabakok (ha van)
Furulya
Kb. 4-5 m hosszú ugrálókötelek, labda
Kréta, ugrókő
Gumiszalag (2-3 m három személynek)
Gumicsizma, hulahoppkarika, úszógumi
Játszótéri játékok
Kuckóépítés eszközei, anyagai (textilanyag, olló, zsineg, csipesz, bot, bútor, tereptárgy stb.)

ÉVFOLYAM

1–2. osztály

Játékműhely

Készségfejlesztő játékok, beszélgetések (magyar, ének-zene, testnevelés, technika)

Játékműhelyünkben mondókákhoz, dalokhoz, versekhez kapcsolódó mozgásos, érzékszervi és képzeleti játékok szerepelnek, sok beszélgetéssel, laza sorrendben. Egyfajta játékgyűjteményként ajánljuk, amelyből szabadon lehet válogatni egy-egy játékfoglalkozáshoz, szabad játéktevékenységhez.

Áttekintő vázlat

1.1 Széljátékok

Hangsíp – egyszerűen
Kalapröptetés – kalapcica
Háztetők fölött – bakugrás hátton

1.2 Játékmondók

Mackó, mackó, ugorjál
Egy előre, két kettőre...
Búj, búj, itt megyek

1.3 Ugróiskolák

Vakáció-hétfő
Lépcsőzés
Gumizás
Vízbe, pocsolyába ugrálás
Ugrás-tan mustárban

1.4 Játékterek

Játszótéri játékok
Búvóhelyépítés

1. Tantermi előkészítéssel, részben teremben, részben szabadban játszható játékokat ajánlunk. Érdemes minden versszakhoz kipróbálni egyet, valamelyik változatban. A záró versmondás szintézise a sorozatnak, érdemes megoldani, lehetőleg furulyakísérettel, amit szervezzünk meg előre (zenét tanuló gyerek is furulyázhat)!

2. Szabadtérre szervezhető játékok. Három játzó személyre számíthatunk egy ugrálókötelet, és mivel két hajtó között ugrál a harmadik játékos, hosszabb kötelekre van szükség. A bújócskát lehetőleg bokros terepen rendezzük, ahol jól el lehet bújni.

JEGYZETEIM

3. Az ugróiskolák, ugrólójátékok közül csak azt próbáljuk ki, amelyhez megfelelő teret és időt tudunk biztosítani, vagy jó alkalom adódik. Némelyik inkább tábori, kirándulással egybekötött játéklehetőség, nyári játéknak is ajánlható.

4. Játsszótéren vagy udvaron nagy csapatban és kis csoportban is jól lehet játszani. A kuckóépítéshez készüljünk olyan eszköztárral, amivel az adott helyszínen legjobban megvalósítható az építés és kuckójáték.

FELADATOK LEÍRÁSA

1.1 Széljátékok

Ismeritek a szelet? Tudjátok, mire képes? Igazság szerint csodákra. És mindig meg tud lepni valamivel.

Olvassuk el [Ratkó József Jó napot](#) című versét, és keressük meg versszakonként, mit tesz, mivel játszik itt a szél!

1. Furulya – hangsíp, hangszer fújása.
2. Madarak, kalapok – repülés, röpítés.
3. Háztetők – bakugrás, akadálypálya.

Játsszuk mi is a szél játékait!

Hangsíp – egyszerűen

Vegyünk elő egy félliteres ásványvizes vagy üdítőspalackot, töltsük meg kb. kétharmadig vízzel, és fújjunk a nyitott szája fölé! Fuvolaszerű hangot kapunk. Majd öntsünk ki egy kis vizet, és próbáljuk meg újra – így mélyebb hangot kapunk. Hasonlóan lépegethetünk a hangokkal egyre mélyebbre.

Hangsípot készíthetünk fűszál levelével is. Ökölbe zárt két kezünket egymás mellé tesszük úgy, hogy a hüvelykujjak egymás mellé kerüljenek. A két hüvelykujj közé szorítjuk a fűszálat, amely elég feszes legyen, és élével fölfelé álljon! Majd a hüvelykujjakra tapasztott szájjal fújjuk át a résen a levegőt! Ha sikerül, éles, sípszerű hangot ad.

Kalapröptetés – kalapcica

Kerítsünk néhány karimás posztókalapot, amit nyugodtan dobálhatunk! Előbb csak próbálgassuk, hogyan kell eldobni, hogy repüljön, mint a frizbi, majd próbáljuk pontosan dobálni egymásnak!

Ha már elég jól megy, játszhatunk cicajátékot a kalappal (labda helyett). A játékosok állhatnak körben, de mozoghatnak is játék közben. A kalapot egymásnak dobálják a játékosok (tartogatni, hát mögé dugni nem szabad), a cica pedig próbálja elkapni! Ha sikerül, azzal cserél, aki elől vagy aki hibájából elkapta. A hibázó

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Vers tagolása szélmondókákra, szélmozgás játékos modellezése, átélése.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, tagolása, értelmezése
Hangsíp készítése műanyag palackkal és/vagy fűszállal
Kalapdobás (kalapfrizbi) – kalapcica
Bakugrás háton és/vagy tornabakon, sorverseny
Versmondás mimes-mozgásos játékkal

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Műanyag palackok, kancsók (tálca, vödör)
Néhány posztókalap
Tornabakok (ha van)
Furulya

lesz az új cica. A játék hevében könnyen megtapasztalhatjuk, a szél, a levegő hogyan röpteti és téríti el a kalapot.

Ha a madarakra is kíváncsiak vagyunk, folyópartról, hajóról megfigyelhetjük a röpködő, széltornát végző sirályokat.

Háztetők fölött – bakugrás háton

Amikor erős a szél, sokszor halljuk, ahogy süvít a háztetők fölött. Néha egy-egy cserepet is lekap, vagy rengeti a könnyebb tetőlapokat.

Ha lehajolunk szétterpesztett lábbal, két kézzel a lábszárra támaszkodva, akkor a testünk stabil szerkezetet alkot (mint a tetőszerkezet), a hátunk a tető. Ezen kell a többi játékosnak két tenyérrel rátámaszkodva, terpesztett lábbal átugrani. Ha már jól megy a mozgásforma, sorversenyként is játszhatjuk. A bakon átugró néhány lépésnyire szintén bakot tart, így a bakok sora egyre gyarapodik.

Ha jól felszerelt a sportszertár, akkor stabilabb tornabakon is gyakorolhatnak a gyerekek.

Egy jól sikerült játéksorozat végén, mókázva, mozdulatokat utánozva mondhatjuk el újra a verset. Ha valaki tud furulyázni, akár furulyakisérettel.

1.2 Játékmondók

Népi gyermekjátékaink arról tanúskodnak, hogy a mozgásos játékokat legtöbbször mondókák, dalocskák kísérték, mintegy szerephelyzetet teremtve a játéknak, még az olyan sportos mozgások esetében is, mint a kötélugrálás, a bújócska vagy a kiűtő. Most ennek a három játéknak ismerjük meg játékdallal, mondókával egybekötött változatait (*Játékmondók – magyar népi mondókák*).

Mackó, mackó, ugorjál

Hárman-hárman játsszák a szabadban, ugrókötéllal. Ketten forgatják a kötelet, miközben éneklük a dalt (kottával elérhető a refantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán). A harmadik a dal ütemére (negyedértékekre) és a szövegben elhangzó utasítások szerint ugrál.

Vedd figyelembe!

A játék előkerült már a májusi *Erdő-mező meséi* című téma negyedik tanegységében is (9-1/4).

Egy előre, két kettőre...

A gyerekek két egyenlő számú csoportra oszlanak. Előbb az egyik csoport alkot egy nagy kört, majd a másik csoport ezen belül egy kisebb kört. A belső körben állók

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Ismert mozgásos játékok játékdallal, mondókával kísért változatának próbája.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Játékdalok, mondókák tanulása
Éneklés, mondókázás
Ugrókötelezés két kötéllal
Bújócska szabadtéren
Labdakiütő körben

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Hosszú ugrálókötelek (háromszemélyenként egy darab), labda

JEGYZETEIM

egy labdát dobálnak egymásnak, miközben az *Egy előre, két kettőre...* kezdetű mondókát mondják. A *Supp!* szóra a külső körben állók szétfutnak. Aki a belső körben *Supp!*-ra kapja kézhez a labdát, megfordul, és valakit próbál megdobni a menekülőök közül. Ha sikerül, az eltalált játékos kiesik. Ha nem sikerül, a két kör helyet cserél, és a játék hasonló módon folytatódik.

Búj, búj, itt megyek

A játékdal szöveggyűjteményben közölt változata Kiss Áron *Magyar gyermekjáték-gyűjteményében* (1981) szerepel, a „Búvósvi” című bújócska kísérődalaként. Aki az elbújttakat keresi, mindaddig éneklő a dalt, míg meg nem találja őket. Az énekesző egyben híradás arról, hogy merre jár éppen. (Kottával együtt elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán.)

Játszhatjuk a hagyományos bújócska szabályai szerint. A hunyó az apacsfalnak fordulva hangosan számol, közben elrejtőznek a többiek. Majd énekelve a keresésükre indul. Ha valakit megtalál, az apacsfalnál le kell kopognia: „Ipi-apacs, egy, kettő, három”. Ha a bújó ér oda és kopogja le hamarabb, akkor ő szabad. Az utolsó bújó játékos dönti el, ki lesz a következő játékban a hunyó. Ha a bújó apacsolja le a hunyót, marad a régi hunyó. Ha a hunyó apacsolja le a bújót, akkor az lesz az új hunyó, akit először leapacsolt.

1.3 Ugróiskolák

A legtöbb gyerek ugróiskolázott már, ezért könnyen érthető lesz [Balázs Imre József Ugróiskolában](#) című verse. Olvassuk el, és beszéljünk róla!

Hogy lehet ugróiskolába járni?

Milyen ugróiskolákat ismertek?

Milyen ugróiskolákat említ a vers? Egy-egy kulcsszó utal rá, szedjük össze ezeket! (Vakáció-hétfő, lépcső, levegő, víz, mustár.)

Hogyan lehet ugróiskolázni ezeken a módokon? Próbáljuk ki!

Vakáció-hétfő

A hagyományos ugróiskola változata, amikor az egyenletesen beosztott vagy kereszt formájú ugróiskola rekeszei egy-egy napot jelölnek. A napok kezdőbetűit be lehet írni a rekeszekbe. A csúcson van a mennyország, amely jelen helyzetben lehet a vakáció. Így már érthetőbb, hogy a vakáció után miért jön mindig hétfő. Hiszen az ugróiskola pályáját mindig újra kell kezdeni.

Többféle ugróiskola-pálya és -szabály létezik (ábrákkal együtt elérhető a reftantar.hu-n, a szöveggyűjtemény aloldalán), válasszuk ki a leginkább megfelelőt!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Az ugrálás játékhelyeinek felismerése és próbája a versszöveg nyomán.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása, értelmezése
Ugróiskola-változat a hét neveivel
Ugrógyakorlatok lépcsőn
Ugróiskola gumival – magassági próbák
Ugrálás vízbe, pocsolólyába
Ugrálás rímről rímre, a rímjáték szabályai

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Kréta, ugrókö
Gumiszalag (2-3 méter három személynek)
Gumicsizma, hulahoppkarika, úszógumi

JEGYZETEIM

Lépcsőzés

A lépcsőzés azokat is ismerhetik, akik sportolnak (pl. vívnek), de spontán játék-
helyzetben is ugrálhatunk így.

Keressünk egy biztonságos lépcsőt, és ugráljanak a gyerekek fel és le

- páros lábon,
- fél lábon,
- esetleg guggolva!

Gumizás

A levegőbe – magasba – ugrálásnak a gumizás az egyik ugróiskolája, aminek
többféle változata ismert. Hárman játsszák, ketten egy 2-3 méteres összekötött
gumiszalagot tartanak terpeszben a bokájuk körül, a harmadik játékos ezen át
ugrál különböző szabályok szerint (szabályleírás ábrákkal elérhető a reftantar.hu-
n, a szöveggyűjtemény aloldalán).

Az iskola fokozatai magasság szerint következnek aszerint, hogy hová helyezik el
a gumit. Minél magasabb a gumi, annál nehezebb az iskola, és annál jobban fel
kell kapni a levegőbe a lábakat:

1. boka,
2. lábszár,
3. térd,
4. térd fölé,
5. comb,
6. fenék.

Vízbe, pocsolyába ugrálás

Nyáron nagy élmény egy kiadós eső után vizes ugróiskolát játszani, csak egy jó
pocsolya kell hozzá, és egy pár gumicsizma. A pocsolya alakjától és méretétől
függően ugorhatnak a gyerekek

- partról partra,
- partról pocsolyába és partra,
- partról a pocsolya közepébe.

Vízparton, medencében ugorhatnak hulahoppkarikába, úszógumiba a gyerekek.

Ugrástan mustárban

A mustárba ugrálást viszont nem érdemes kipróbálni.

De hogy került a mustár a versbe? Valószínű, hogy a rímhelyzet miatt.

Ugráljunk végig a sorvégeken, figyeljünk a rímekre! Milyen szabályszerűségeket
veszünk észre?

mindennap,
jól elhagy.
egy-két-hár-,
megtréfál.
hétfő jön,
lépcsőkön.
ugrás-tan
mustárban.
ugrálunk,
furcsállunk.
négy-öt-hat,
mindennap.

A rímugróiskola szabályai a versben:

- páros rímek,
- a rímzavak három szótagosak,
- a rímzavak ritmusa (időmérték szerint): tá-tá-tá.

1.4 Játékterek

Ki mit gyűjt? Hallgassuk meg a gyerekek válaszait!

Majd olvassuk el [Kiss Ottó Mindenki gyűjt valamit](#) című rövid versét (gyermeki aforizmáját)!

Gondolt-e erre valaki? (Azokon kívül, akik már olvasták a verset.)

Miért meglepő ez a gondolat? Miért igaz? Milyen bölcsesség rejlik benne?

Hol lehet igazán sebeket gyűjteni? Mire jók a sebek? (Megtapasztalni a határainkat, mire vagyunk képesek, mire nem. S ha hibáztunk, javítani, gyakorolni, amit a játékban lehet igazán.)

Menjünk ki a játszótérre „sebeket” és élményeket gyűjteni! Hiszen játék közben könnyen gyűlnek a sebek. (De azért vigyázzunk magunkra és egymásra!)

Játszótéri játékok

Egy kiadós játszótérezés után ülünk le pihenni, és olvassuk fel [Papp-Für János Játszótéri gyerekek](#) című versét!

Milyen játékok szerepelnek a versben? Hasonlítsuk össze a mi játszóterünkkel: mi hiányzik innen vagy onnan?

Milyen játékokkal lehetne még fejleszteni egy játszóteret?

Képzeld el egy játszóteret a jövőben, például azt, ahol a ti gyerekeitek fognak játszani! Milyen játékok lesznek rajta? Meséljük el!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Különböző játékterek, játékhelyzetek kipróbálása, különbség megtapasztalása.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Beugrató kérdés, beszélgetés
Vers olvasása, értelmezése
Szabadtéri játék a játszótéren
Versolvasás, beszélgetés, képzeletjáték
Búvóhely-, kuckóépítés kis csoportban, csoportjáték

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Játszótéri játékok
Kuckóépítés eszközei, anyagai (textilanyag, olló, zsineg, csipesz, bot, bútor, tereptárgy stb.)

Képzeljünk el egy olyan játszótérrel, ahol nem lehet sebet szerezni! Létezik ilyen?

Búvóhelyépítés

A játszótér közösségi tér, ahol közösen játszanak a gyerekek. Néha zavarják, bántják is egymást. Talán csak azért, mert túl sokan vannak együtt. Van, aki a csendesebb, kuckósabb játékokat szereti.

Olvassuk el [Gyárfás Endre Búvóhelyem](#) című versét, és hasonlítsuk össze a *Játszóteri gyerekek* című verssel! Mi a különbség a két játékhely között? Mi a különbség a két gyerek között (aki a versben beszél)?

Mire van szüksége az egyiknek, mire a másiknak?

Ki szokott közületek kuckót, búvóhelyet építeni? Ki szeret ott játszani? Miért? Meg tudod-e osztani valakivel a búvóhelyedet?

A legtöbb gyerek szeret kuckót építeni, és bebújni oda egyedül vagy társakkal.

A kuckóban jól lehet olvasni, álmodozni vagy pihenni. Vagy jókat lehet dumcsizni, nevetgélni a barátokkal. Nem kell hozzá több, mint egy-két pokróc, takaró vagy lepedő, zsinag és néhány csipesz.

Építsenek a gyerekek kis csoportokban kuckót, sátrat az udvaron vagy a teremben, használhatnak hozzá még botokat, bútorokat, egyéb tereptárgyakat is. Az anyagokat erős csipeszekkel lehet a legkönnyebben egymáshoz rögzíteni.

A kuckót vegyék birtokba a csoportok, legyen ez a játszóhelyük, ameddig lehet!

